

Metsämiehen mietteitä jääkauden jäljistä

MATTI NUORTEVA

Metsäalan ammattilaisena olen työssäni luonnossa mielenkiinnolla tarkkaillut jääkauden muovailman maaston muotoja ja sen vaikutuksia metsän laatuun. Erilaatuisesta maaperästä puustokin imee elinvoimansa. Etupäässä olen liikkunut Hattulan ja Tammelan rajamailla, missä mannerjää aikanaan sulii kuivalle maalle. Muinaista veden tasoittavaa vaikutusta ei siis maastossa ole siellä näkyvissä.

Kannon nokassa istuessani olen monesti ihmetellyt keskellä metsää olevaa kolmen matalan lammikon muodostaman jonon syntyä. Mielestäni ne eivät ole entisen joenuoman syvennyksiä. Lammikot ovat 8–22 metrin päässä toisistaan. Maastossa 400 metrin päässä ja noin 5 metriä ylöspäin mentäessä on vielä yksi lammikko. Samassa rivissä luoteesta kaakkoon 700 metriä kuljettaessa ja noin 10 metriä alaspäin laskeuduttaessa on vielä pieni pyöreä ”pirunpelto”.

Mielestäni ratkaisun lammikoiden syntymisen ongelmaan sain kerran televisiota katsellessani. Siellä esitettiin filmiä jäätikön sulamisesta. Keväällä jäätikön pinnalle sataneen lumen sulaessa

vedet syöksyivät puroa myöten jäätikön reunalta alas kovertaen maahan kuopan. Seuraavana vuonna sama ilmiö tapahtui uudestaan. Mutta jäätikön reuna oli sen verran edellisen kesän aikana sulanut, että uusi veden täyttämä kuoppa muodostui vähän matkan päähän edellisestä lammikosta. Näin syntyi joka vuosi uusi kuoppa. Tällä tavallahan on lammikkojononikin metsässä täytynyt syntyä! Geologeille tietysti tuttu ilmiö, mutta maallikolle mielenkiintoista nähtävää.

Jäätikön pinnalla kulkevat purot ovat ilmeisesti kuljettaneet mukanaan myös hiekkaa ja kiviä, ja niinpä alueella on runsaasti miltei muurahaiskeon muotoisia sorakumpuja. Onpa niiden välissä myös toinenkin pieni pyöreähkö ”pirunpelto”. Voimakkaasti on jään reunalta putoava vesi huuhtonut hienon maa-aineksen pois, kun vielä 10 000 vuoden jälkeenkin kuopan pohjalla on paljaana vain kivenlohkareita, nyt tosin jo jäkälän peittäminä.

Todella mielenkiintoisia näkymiä paljastuu jääkauden jäljiltä Havukka-ahon ajattelijan sukulaissieluille pohdittavaksi, kunhan vain malttaa pysähtyä asioita miettimään. ♦

Matti Nuorteva

professori, metsäeläintieteilijä
Alkutie 28 D
00660 Helsinki

Kuva 1. Lammikot ovat läpimitaltaan 8–14 metriä.
Kuva: Matti Nuorteva.

Kuva 2. Lammikkojonon päässä oleva pieni ”pirunpelto”.
Kuva: Matti Nuorteva.

